

Nieuwsbrief

Uitgave van Alzheimer Delft - Westland - Oostland (DWO)

Maart 2024 - Jaargang 10 - Nummer 116

a

alzheimer
nederland
Delft-
Westland-
Oostland

Colofon

Redactie nieuwsbrief:
Jacques van den Berg
info@alzheimerdwo.nl

Bestuur DWO

Voorzitter:
Bert van der Lende

Secretaris en relatiebeheer:
Cäthy Droppert
06 - 30 59 46 95
info@alzheimerdwo.nl

Penningmeester:
Dick Brouwer
NL39 RABO 0150 6711 99
t.n.v. St. Alzheimer Nederland Delft Westland-
Oostland

Belangenbehartiger Delft en bezoekdienst Delft:
Mieke van Gorcom

Belangenbehartiger Lansingerland:
Paul van der Zanden

**Belangenbehartiger Midden-
Delfland, Alzheimercafé's:**
Joska van den Beukel

Belangenbehartiger Pijnacker-Nootdorp:
Lies Rutten

Projecten en Belangenbehartiger Westland:
Vacature

PR & Communicatie, webbeheer en videogroep:
Jacques van den Berg

Voorlichting:
Vacature

Bezoekdienst:
Mirona van der Linde
bezoekdienst@alzheimerdwo.nl
06 - 45 71 21 49

Ondersteuning vanuit Alzheimer Nederland:
Heleen van Dongen

Contact
Afdeling Delft-Westland-Oostland
Secretariaat
Van Bleyswijkstraat 91
2613 RR Delft

Ere-lid:
Arthur de Groot

Leden van verdienste:
Bart Beck
Marien van den Berg
Riet Geerling
Ada van Bergen
Joop Vonk

DWO, maart 2024.

Beste lezer,

Hierbij Nieuwsbrief 116 met ook deze keer weer veel nieuws. De focusbrief voor de gemeente met weer veel inzichten en feitelijkheden, daarnaast ook veel informatie uit de diverse dagbladen en natuurlijk alle alzheimercafé en trefpunt flyers. Veel leesplezier met onze Nieuwsbrief 116

Als u wat te melden heeft wat belangrijk is voor onze doelgroep, u weet ons mailadres:

info@alzheimerdwo.nl

Jacques van den Berg

Nieuwsbrief

INHOUD nr. 116

- 01 - Delft
- 02 - Colofon - Voorwoord
- 03 - Inhoud
- 04 - Rouwgroep
- 05 - Alzheimer training & voorlichting
- 06 - Wijs mij verdwaalde tante de weg - Amstelveen lanceert Actieplan - Valpreventie
- 07 - Bezoekdienst
- 08 - Alleen wijzelf kunnen de zorg nog redden - Vaak leveringsproblemen
- 09 - Beginnen dementie herkennen - Je kunt veroudering afremmen
- 10 - Gemeenten aan zet in 2024
- 11 - Dementiezorg is een uitdaging
- 12 - Wankelde, behalve
- 13 - Artens blijven worstelen met euthanasie
- 14 - Kookclub
- 15 - De vergrijzing krijgt een aangrijpend gezicht
- 16 - Alzheimercafé Delft
- 17 - Alzheimertrèfpunt Pijnacker
- 18 - Alzheimercafé Lansingerland
- 19 - Alzheimercafé Westland
- 20 - DWO Adressen kookclub, café's en trèfpunt

Zie ook onze www.alzheimerdwo.nl

info@alzheimerdwo.nl

QR code DWO website

Informatie en
hulp bij
dementie in
uw regio.

Daar zorgen wij voor.

Tel.: 06 - 30 59 46 95

dwo@alzheimerwilligers.nl

www.alzheimer-nederland.nl/regios/dwo

dementiewijzerDelft

Het leven van iedereen kent momenten van verdriet en verlies. Ondanks het gemis van iemand die ons lief was, gaat ons eigen het leven wel verder. Maar hoe doe je dat? Daarvoor is geen eenduidig recept, elke situatie is anders, ieder rouwt op zijn eigen manier.

Het kan helpen om de ervaringen te delen met anderen. In het ontmoetingscentrum aan de Mozartlaan, beschikbaar gesteld door zorgorganisatie Pieter van Foreest, is in een veilige omgeving daartoe de gelegenheid tijdens vier vrijdagochtenden; in een kleine groep. Om te beginnen staan we stil bij het verleden, wat ging aan het overlijden vooraf. Daarna staan we stil bij het afscheid nemen en overlijden, en tot slot bij hoe nu verder leren leven met dit verlies? De vierde ochtend, een paar weken later, is een terugkomochtend.

Na aanmelding volgt een kennismakingsgesprek, zodat wij kunnen aansluiten op de vragen die bij u leven. Elke ochtend openen en sluiten we met elkaar, aan de hand van een gedicht of een tekst.

Deze bijeenkomsten worden begeleid door rouw- en ritueelbegeleiders Jenne de Haan en Jacobiene van der Hoeven.

Praktische zaken op een rijtje

- **Datum** Vrijdag 16 en 23 februari, 1 maart en 5 april 2024
- **Tijdstip** van 10:00 tot 12:00 uur met aansluitend een kom soep en een broodje.
- **Locatie** Ontmoetingscentrum Mozartlaan 422, Delft (vrij parkeren mogelijk)
- **Kosten** Geen; een vrijwillige eigen bijdrage is mogelijk.
- **Vragen** en/of **Aanmelden** bij jennemarieke@gmail.com en zeitraum@xs4all.nl

Dementie komt steeds vaker voor en het is een uitdaging die velen van ons direct of indirect tegenkomen. Het begrijpen hoe je er mee om kunt gaan is essentieel voor de mensen die het treft.

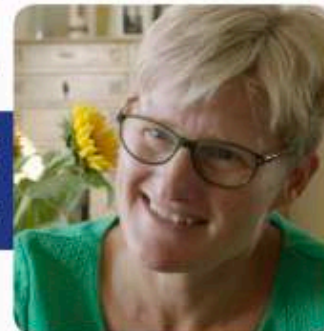
Alzheimer DWO Training & Voorlichting

Kennis over dementie geeft niet alleen inzicht in de uitdagingen waarmee mensen met dementie worden geconfronteerd, maar biedt ook de mogelijkheid om hen te ondersteunen. Alzheimer DWO helpt om bewustwording op gang te brengen. Op elk gewenst moment brengen wij met een informatiestand dementie onder de aandacht. Onze actieve en geschoolde voorlichters en trainers verzorgen op aanvraag presentaties, lezingen en trainingen.

- Op aanvraag is een informatiepakket beschikbaar
- Voor groepen is er een informatieve lezing met informatiepakket beschikbaar
- Voor bedrijven en verenigingen zijn er trainingen beschikbaar afgestemd op de specifieke situatie in bedrijf of vereniging

"Je wilt in je waarde gelaten worden, wat je nog wel kan, wil je gewoon doen"
— Henk van Pagée,
diagnose alzheimer sinds 2014

"Het liefst heb ik gewoon dat mensen vragen wat kan ik voor je doen?"
— Christa Reinhoudt,
diagnose alzheimer sinds 2017

Informatie en aanvragen voor informatiepakket, voorlichting-bijeenkomst of training.

info@alzheimerdwo.nl
telefoon 06 - 30 59 46 95

**Informatie en hulp bij dementie
in uw regio**

Daar zorgen wij voor

alzheimer
nederland

Delft
Westland
Oostland

Wijs mijn verdwaalde tante gewoon de weg

NRC-columnist Sheila Kamerman schrijft over haar tante die sinds een aantal maanden in De Herbergier in Assendelft woont, een woongemeenschap voor mensen met dementie. De buitendeur zit daar niet op slot.

De meeste bewoners wandelen in de tuin. Maar de tante van de NRC-columnist loopt veel verder – en liefst alleen. “Ze heeft aan haar jas en tas labels met haar naam, haar adres en mijn telefoonnummer. Voor als ze de weg kwijt is.” Vaak loopt ze door naar Krommenie, het volgende dorp. Soms nog verder. Als ze de weg kwijt is, vraagt ze: “Kunt u mij de weg wijzen naar Amsterdam?” Huh? Zo ver? En u gaat lopen? Dan bellen ze het nummer op de label.

Weet u zeker dat het goed gaat

Wilt u haar de weg wijzen naar Assendelft, vraagt Kamerman dan: En zeg dat ze ‘naar huis’ loopt. In de dorpsstraat, herkent ze het wel. “Weet u wel zeker dat dat goed gaat, vragen ze bezorgd. Een enkele keer wordt de voorbijganger boos. Ik vind u onverantwoordelijk, riep een man door de telefoon. Als u haar niet komt ophalen, bel ik de politie.”

Familie neemt verantwoordelijkheid

Natuurlijk, er is een risico, aldus Kamerman in NRC. “Mijn wandeltante past goed op met oversteken, maar toch. Alleen: het alternatief, gesloten opname, zal haar diep ongelukkig maken. Dus nemen we als familie de verantwoordelijkheid.” De columnist wijst op het sterk toenemende aantal mensen met dementie. “Als we die niet allemaal de regie over hun leven willen afnemen, zullen we hen vaker de weg moeten wijzen. De meeste mensen durven het aan na haar verhaal. “Vaak lopen ze een stukje met mijn tante op.”

Amstelveen lanceert Actieplan Dementie

Voor een volle zaal in de Schouwburg van Amstelveen werd het startschot gegeven voor het themajaar ‘Dementie, De Mens Zien’. “We moeten er als samenleving alles aan doen om mensen met dementie en hun naasten beter te ondersteunen. Dat begint met een andere kijk; zie de mens en niet alleen de patiënt,” aldus de wethouder van Amstelveen.

In Amstelveen is er al een uitgebreid aanbod aan zorg en ondersteuning voor mensen met dementie. Maar het aantal ouderen zal de komende jaren sterk toenemen en ouderen blijven ook langer thuis wonen. Daarnaast nemen de personeelstekorten in de zorg toe. Hierom komt de gemeente met Actieplan Dementie 2024-2026.

“Dit betekent iets voor hoe wij als samenleving met elkaar om moeten gaan en zorg moeten dragen voor mensen om ons heen die ondersteuning nodig hebben. Het belangrijkste uitgangspunt is om niet alleen de patiënt, maar vooral ook de mens te blijven zien”, zegt de wethouder over het plan.

Stevig Staan succesvolle valpreventie

Het valpreventieprogramma van de Health Impact Bond ‘Stevig Staan’ ligt in Venlo op schema. Ruim een jaar na de start van het vijf jaar durende programma, hebben 500 ouderen de valpreventie cursus doorlopen, meldt de gemeente.

Bij metingen door Deloitte onder de eerste 54 deelnemers blijkt dat het programma succesvol heeft gezorgd voor een afname van 45 valincidenten, wat leidt tot een besparing van ruim €45.000 aan (zorg)kosten. Het programma heeft als doel om uiteindelijk 3.900 valincidenten te voorkomen en 4,4 miljoen euro aan zorgkosten te besparen.

Ondersteuning op maat

‘Stevig Staan’ is het eerste valpreventieprogramma in Nederland dat vijf jaar lang 7.000 ouderen uit de regio screent op valrisico en mobiliteit, aldus de gemeente Venlo. Van de 70-plussers met verhoogd valrisico ontvangen 2.500 mensen een gericht beweegaanbod en ondersteuning op maat. “Dit zorgt voor minder valincidenten, minder opnames bij de spoedeisende hulp, verbetering in balans en spierkracht en minder afhankelijkheid van thuiszorg.”

Bezoekdienst

De bezoeken en maatjesprojecten in onze regio zorgen ervoor dat mensen met dementie regelmatig iemand op bezoek krijgen om leuke dingen te doen. Tegelijkertijd heeft zo de mantelzorg even tijd voor zichzelf. De vrijwilliger kan rekenen op informatie en ondersteuning.

Telefoon: 06 - 45 71 21 49

Email: bezoekdienst@alzheimerdwo.nl

Alleen wijzelf kunnen de zorg nog redden

'De overheid' gaat de zorg niet in stand houden, en innovatie is ook niet de oplossing. Willen we goede zorg voor iedereen, dan moeten we ons echt anders gaan gedragen, schrijft directeur Karen van Oudenhoven van het Sociaal en Cultureel Planbureau in het FD.

Naast preventie en mantelzorg beschrijft zij als voorbeeld onze omgang met de groeiende groep mensen met dementie. In 2040 zijn dat er ruim een half miljoen. De behandeling van mensen met dementie is volgens Van Oudenhoven nog vooral sterk gemedicaliseerd.

Je zou willen dat de samenleving inclusiever leert omgaan met mensen met dementie. Dat bezorgt de mensen die dementeren een beter leven, én komt tegemoet aan de overheidswens om mensen langer thuis te laten wonen", schrijft de SCP-directeur in het FD. "Systematische reflectie over hoe we het 'abnormale' meer onderdeel kunnen maken van wat we 'normaal' vinden, gebeurt nog nauwelijks.

Vaak problemen rond levering hulpmiddelen

Uren in de wacht hangen om verband te bestellen, spullen die met spoed nodig zijn maar lang op zich laten wachten, een terminale patiënt die met een volle blaas blijft zitten omdat de verkeerde katheter is bezorgd.

Zeven op de tien zorgprofessionals lopen minimaal één keer in de maand tegen problemen met hulpmiddelen aan. Dat blijkt volgens de Telegraaf uit een peiling van V&VN, de beroepsvereniging voor verpleegkundigen en verzorgenden, onder 5000 leden. Van hen ervaart 42 procent iedere week of vaker moeilijkheden, een kwart iedere maand en nog een kwart minder dan één keer per maand. Bij slechts 5 procent gaat er nooit iets mis. Het gaat voornamelijk om professionals in de wijkzorg en verpleegtehuizen.

Moeizaam contact

De problemen bij het bestellen van dit soort middelen bestaan volgens bijna de helft van de ondervraagden uit moeizaam contact met de leverancier, aldus de Telegraaf. Voor een derde is het onduidelijk met welk medisch bedrijf de zorgverzekeraar van een patiënt werkt. Bij het leveren gaat ook veel mis: in 39 procent van de gevallen arriveren de spullen niet, niet op tijd (38 procent), of komt er iets anders dan besteld (20 procent). Van degenen die spoedbestellingen doen, moet ruim de helft langer dan twaalf uur wachten. Ook EenVandaag bericht hierover.

Miljoenen bestellingen

De Federatie van Medische Technologiebedrijven, vindt het volgens de Telegraaf 'vervelend' dat zorgprofessionals dit zo ervaren. Hij benadrukt dat spoedzorg via de huisarts loopt en dat zijn leden alleen voorzien in de middelen voor mensen met een chronische aandoening. „Dat zijn er in Nederland 2,5 miljoen, wat neerkomt op 20 miljoen bestellingen per jaar. Dat is een enorm aantal en veel gaat ook goed.”

Beginnende dementie herkennen

De eerste verschijnselen van dementie verschillen per persoon en per vorm van dementie. Zo verschillen de symptomen van alzheimer van de eerste kenmerken van frontotemporale dementie.

Toch zijn er 10 dementie symptomen waaraan je dementie kunt herkennen. Het valt op dat iemand terugkerende geheugenklachten, gedragsproblemen en veranderingen in karakter heeft. Iemand heeft bijvoorbeeld moeite om te onthouden welke dag het is, of wordt sneller boos. Bekijk de 10 dementie symptomen.

10 symptomen van dementie

1. Vergeetachtigheid
2. Problemen met dagelijkse handelingen
3. Vergissingen met tijd en plaats
4. Taalproblemen
5. Kwijtraken van spullen
6. Slecht beoordelingsvermogen
7. Terugtrekken uit sociale activiteiten
8. Veranderingen in gedrag en karakter
9. Onrust
10. Problemen met het zien

Je kunt veroudering afremmen

Verouderen kunnen mensen kunnen piepend en krakend doen, en dat kunnen ze vitaal doen. De Leidse hoogleraar moleculaire epidemiologie Eline Slagboom heeft moeite met de huidige benadering van gezondheid en ziekte, zegt ze in Het Parool: we grijpen pas in wanneer mensen al ziek zijn. We sturen ze naar de dokter, laten ze behandelingen ondergaan en pillen slikken. Dát mag geld kosten. "Maar het zou veel beter zijn geld te investeren in preventie. Erop in te zetten dat mensen vitaler ouder worden. Daarmee kun je deels voorkómen dat mensen kwalen ontwikkelen die samenhangen met een minder gezonde leefstijl."

We kunnen onszelf 'levender' maken

Met preventie bedoelt de verouderingsbioloog het bijsturen van de leefstijl, ook die van oudere mensen. Slagboom schetst in Het Parool een beeld van 60-plussers die samen sporten in de sportschool, onder begeleiding van een trainer die elke deelnemer individueel helpt. En ze vertelt over Growing old together, een interventiestudie waarbij 60-plussers – na een vooronderzoek naar hun gewoontes – 12,5 procent minder eten, en 12,5 procent méér bewegen dan ze gewend zijn. Die aanpassingen blijken verrassend makkelijk vol te houden te zijn, en meetbare verbetering op te leveren: "Je ziet in het bloed dat deze mensen biologisch jonger worden. Oud worden, klinkt als een slijtageslag waartegen je niks kunt doen. Maar mensen zijn levende systemen die zichzelf 'levender' kunnen maken. Je kunt veroudering afremmen."

Winst in vitaliteit en gezondheid

Dat is wat de expositie Living looonger (NEMO, t/m 30/11) onder andere bedoelt te zeggen: wanneer je dat echt wilt, is er voor vrijwel iedereen, ongeacht diens leeftijd, winst te behalen op het gebied van vitaliteit en gezondheid. Door meer te bewegen, door altijd te blijven leren, door gezond te eten en te slapen, door zo mogelijk sociale contacten te onderhouden. Het is niet gezegd dat we dan in een turnpakje 90 jaar worden, maar vitaler worden we er zeker door, aldus Het Parool.

**Informatie en hulp bij
Dementie in uw regio**

Daar zorgen wij voor
info@alzheimerdwo.nl

a
**alzheimer
nederland**
Delft
Westland
Oostland

Gemeenten aan zet in 2024

Bereid je gemeente voor op 2040

De zorg en ondersteuning voor de groeiende groep mensen met dementie is een van de grootste uitdagingen van de toekomst. Alzheimer Nederland helpt gemeenten graag. Met deze vijf focuspunten helpen we mensen met dementie en hun naasten het meest: nu en met het oog op de toekomst.

5 focuspunten voor dementievriendelijke buurten

- 1 Word een dementievriendelijke gemeente!**

Een **dementievriendelijke gemeente** zet zich actief in om mensen met dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee te laten doen. Vul met de lokale belangenbehartiger de Dementiescan in. Dan weet je hoe je er als gemeente voor staat én hoe je dementievriendelijker kunt worden.
- 2 Financier ontmoetingsplekken structureel**

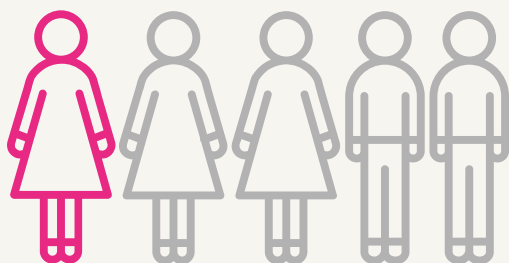
Activiteiten die mensen met dementie als zinvol en leuk ervaren zijn cruciaal. Het biedt structuur in de week en voorkomt isolement. De gemeente heeft een belangrijke rol in het organiseren van ontmoetingsplekken en activiteiten. Op onze [website](#) vindt je ideeën en tips.
- 3 Dementievriendelijk wonen als norm**

Maak de woonzorgvisie en lokale prestatieafspraken concreet en benoem dementie expliciet. Werk samen met de woningcorporaties, zorgaanbieders en welzijnsorganisaties. Kijk voor meer informatie over wat je kunt doen op alzheimer-nederland.nl/wonen.
- 4 Ondersteun mantelzorgers in de zorg voor hun naaste met dementie**

Organiseer voldoende vraaggerichte respijtzorg, laagdrempelige ontmoetingsplekken en lotgenotencontact. Hier zijn SPUK-gelden voor beschikbaar. Informeer mantelzorgers actief over de ondersteuningsvormen door middel van een mantelzorgsteunpunt.
- 5 Neem je verantwoordelijkheid in het regionale dementienetwerk**

Samenwerken in het netwerk draagt bij aan tijdige signalering, domeinoverstijgend werken en het voorkomen van crisis. Actieve deelname van de gemeente werkt stimulerend en verbindend en is van groot belang voor een goedwerkend regionaal dementienetwerk.

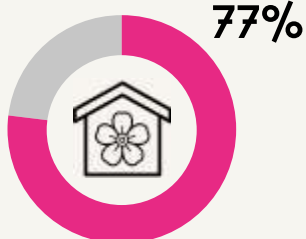
Dementiezorg is een uitdaging

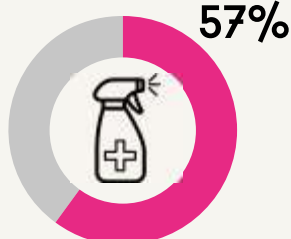
1 op de 5 mensen krijgt dementie

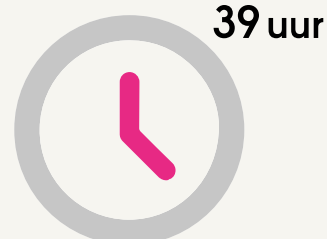
Ruim een half miljoen mensen met dementie over 20 jaar

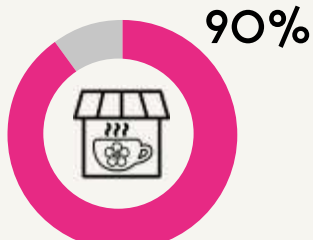
77% van de mensen met dementie vindt het huidige woonaanbod niet passend

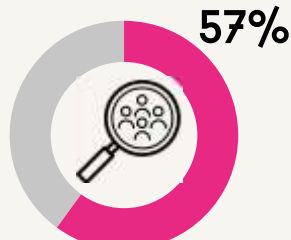
57% van de mensen met dementie die thuis wonen, doet een beroep op de Wmo

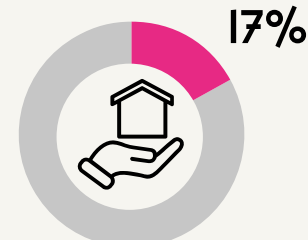
Gemiddeld besteedt men 39 uur per week aan mantelzorg voor iemand met dementie

90% van de mensen met dementie en mantelzorgers hebben behoefte aan een ontmoetingsplek

57% van de gemeenten heeft de Dementiescan nog niet ingevuld

17% van de gemeenten heeft een woonzorgvisie

Samen aan de slag

Scan de QR-code om te weten hoeveel aandacht er is voor dementie in de plannen van jouw gemeente

Alzheimer Nederland stimuleert gemeenten om dementievriendelijk te worden.

Op dementie-in-beeld.alzheimer-nederland.nl kun je zien of dementie en dementievriendelijkheid plaats krijgt in de plannen van de gemeente en of er al een Dementiescan is ingevuld.

Voorbeelden, informatie en advies:

- alzheimer-nederland.nl/dvg
- alzheimer-nederland.nl/belangenbehartiging/standpunten/activiteiten-voor-mensen-met-dementie
- dementie-in-beeld.alzheimer-nederland.nl

Foto: Odensehuis Amini Vivere Beuningen

WANKELDE, BEHALVE

In 2015 kreeg Dirk Baron op 35-jarige leeftijd te horen dat hij de ziekte van Alzheimer had. Al van jongs af aan was hij vastbesloten over wat er moest gebeuren als dit hem zou overkomen: hij wilde euthanasie, voor het te laat was. Op 28 november 2017 overleed Dirk •
Dieuwke de Boer

De vader van Dirk kreeg op dezelfde leeftijd precies dezelfde diagnose. Dirk kon moeilijk omgaan met de ziekte van zijn vader en wilde liever ook niet bij hem op bezoek in het verpleeghuis. 'Ik leerde Dirk kennen toen ik zestien was', vertelt zijn vrouw Dieke Broersma (42). 'In die tijd was er geen enkele aanleiding om te denken dat Dirk ook op jonge leeftijd dementie zou krijgen, maar al in onze eerste gesprekken zei hij: ik wil niet zo eindigen als mijn vader. Zelfs toen de dementie van Dirk vorderde, zijn hersenen steeds meer beschadigd raakten en hij moeite kreeg met dingen benoemen, bleef hij heel duidelijk over zijn euthanasiewens. Alles wankelde, behalve dat.'

GESTERKT DOOR STEUN

Dirk werkte jarenlang als journalist bij Omrop Fryslân. Collega's van de omroep maakten in 2017 een mini-documentaire over hem, die op 21 september 2017 is uitgezonden. Hierin trad Dirk voor het eerst in de openbaarheid over zijn ziekte én over zijn euthanasiewens. Maar de grote vraag voor hem bleef: wanneer? Dieke: 'In de documentaire zegt Dirk dat hij niet weet wanneer het moment daar is. Zelf geef ik aan dat ik niet eens weet óf we er nog aan toe zullen komen. Ik heb altijd tegen Dirk gezegd: jij voelt dat zelf het best.'

Na de uitzending kreeg Dirk ontzettend veel positieve reacties op zijn openheid, waardoor hij zich enorm gesterkt voelde in zijn overtuiging. Daarna raakte alles in een stroomversnelling. Ikzelf en onze families hebben altijd pal achter Dirks besluit gestaan, maar ik zag dat die steun van buiten hem veranderde. Dat wat Dirk eerder niet uit durfde of kon spreken, lukte op dat moment wél: hij wist best waar zijn grenzen lagen en was er eigenlijk wel aan toe. Een paar dagen later zat de SCEN-arts hier op de bank.'

GEEN TWIJFEL

Direct na de diagnose spraken Dirk en Dieke de huisarts over Dirks euthanasiewens. 'Dirk wilde zeker weten dat die tot het einde met hem mee wilde gaan. De huisarts wilde dat, maar zei wel: "Als ik op enig moment twijfel, dan doe ik het niet." Dat was zijn goed recht, vonden wij. De huisarts heeft ook aan ons uitgelegd hoe het proces er voor een arts uitziet. Ik vond dat best heftig en heb daardoor nog meer respect gekregen voor huisartsen of andere artsen die willen meewerken aan euthanasie. Ze zetten best wat op het spel, zeker bij jonge mensen met dementie zoals Dirk of bij mensen met ernstig psychisch lijden', aldus Dieke.

In de periode daarna stelde Dirk zijn wilsverklaring op. De huisarts sprak hij regelmatig over hoe het ervoor stond. Die gesprekken voerde Dirk alleen.

ARTSEN BLIJVEN WORSTELLEN MET EUTHANASIE BIJ DEMENTIE

Veel artsen ervaren emotionele belasting en onzekerheid bij een verzoek tot euthanasie bij patiënten met dementie, zo blijkt uit het proefschrift van huisarts en onderzoeker van het Radboudumc Jaap Schuurmans. De oorzaken liggen bij de verwachtingen over een vooraf opgestelde wilsverklaring, de lastige beoordeling van de wilsbekwaamheid en de druk door patiënten zelf en naasten. Betere begeleiding van artsen is wenselijk, vindt de onderzoeker.

Steeds vaker stellen mensen met dementie in Nederland een wilsverklaring op. Sommigen verwachten dat zij daardoor 'recht hebben op euthanasie', wanneer zij door hun ziekte wils-onbekwaam worden. Artsen worstelen juist met euthanasie bij dementie. Zij voelen zich onder druk gezet, ervaren onzekerheid en stuiten op hun eigen emotionele en persoonlijke kaders.

Aanleiding voor het onderzoek was een wijziging in de Nederlandse richtlijn voor euthanasie in 2015 en de commotie die daarop volgde in de media en onder artsen. Volgens de wijziging is het bij wilsonbekwaamheid door dementie niet langer nodig dat een euthanasiewens in woord of gebaar bevestigd moet worden. Oftewel: een vooraf opgestelde wilsverklaring zou voldoende zijn voor euthanasie, ook als de patiënt door dementie inmiddels wilsonbekwaam is.

TWIJFEL

Schuurmans hield tientallen interviews en voerde een enquête uit onder bijna 450 huisartsen en artsen ouderengeneeskunde. Daaruit blijkt dat de bereidheid onder artsen om euthanasie toe te passen groot is, behalve bij mensen met dementie. Artsen twijfelen over de waarde van een eerder opgestelde wilsverklaring. Ook hebben ze moeite met de inschatting van ondraaglijk lijden, een vereiste voor euthanasie. Zelfs als iemand vooraf heeft gezegd: 'Als ik mijn geliefden niet meer herken is dat ondraaglijk lijden.' 'We zien bij dementie dat eerst de patiënt

lijdt, maar in een later stadium vooral de naasten', licht Schuurmans toe. 'Het lijden verplaatst zich als het ware. De familie en naasten gaan steeds meer een interpretatie geven aan het lijden van de persoon met dementie. Zij moeten toezien hoe iemand achteruitgaat en dat geeft een gevoel van onmacht.'

EIGEN REGIE

Veel artsen vinden euthanasie bij dementie belastend en dat zal volgens Schuurmans verder toenemen: 'We zien een trend in de samenleving dat het professionele oordeel van artsen steeds minder bepalend is. Het belang van de beleving en zelfstandigheid van de patiënt groeit en krijgt meer invloed op medische beslissingen. Mensen willen eigen regie en dat legt druk op artsen.'

Uit het onderzoek van Schuurmans blijkt dat artsen behoefte hebben aan meer begeleiding, niet alleen door SCEN-artsen en artsen van Expertisecentrum Euthanasie, maar ook door palliatieve of geriatrische teams. Ze willen ondersteuning door overleg met andere artsen en ethici. Daarnaast zou scholing over wilsverklaringen en juridische kaders nuttig zijn.

Ook patiënten en hun naasten moeten volgens Schuurmans betere voorlichting krijgen: 'We hebben meer maatschappelijk bewustzijn nodig over euthanasie bij dementie. De veronderstelling dat een wilsverklaring garantie biedt op euthanasie is een misvatting en moet bijgesteld worden. Ik zou het woord wilsverklaring graag veranderen in wensverklaring.'

Euthanasie bij dementie is volgens Schuurmans geen discussie van voor of tegen zijn. 'Het is vooral belangrijk dat een heel team zich goed inleeft in de persoonlijke achtergrond van een patiënt en ook blijft kijken naar alternatieven. Veel ongemakken of leed kunnen we wegnemen met de huidige inzichten van psychosociale interventies, medicatie of sedatie. We moeten rondom euthanasie vooral niet vooringenomen zijn.'

INSPECTIE: ARTS VAART TE VEEL OP ADVIES VAN SCEN-ARTS

Artsen die een euthanasie uitvoeren, gaan vaak sterk af op de adviezen van de SCEN-arts, terwijl zij juist zelf verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het hele proces. Dat concludeert de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) na onderzoek van veertien euthanasie-casussen die door de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie (RTE's) waren beoordeeld als 'onzorgvuldig'. De IGJ publiceerde de onderzoeksresultaten in *Medisch Contact*.

De IGJ komt ook tot de conclusie dat SCEN-artsen vaak niet goed op de hoogte zijn van richtlijnen of van de vereisten voor de SCEN-consultatie. Meerdere keren bleek bijvoorbeeld dat een SCEN-arts stond ingeschreven als patiënt in de praktijk van de uitvoerend arts. De Euthanasiecode sluit deze situatie uit en dit leidt tot het RTE-oordeel 'onzorgvuldig'.

Bij euthanasie moet de uitvoerend arts een SCEN-arts raadplegen, maar diens advies hoeft niet te worden opgevolgd. Een heldere rolverdeling en transparante verslaglegging zijn van groot belang voor de zorgvuldige euthanasiepraktijk, schrijft de IGJ, die SCEN-artsen oproept zich beter te informeren over richtlijnen en wettelijke kaders en hiernaar te handelen ter ondersteuning van de zorgvuldigheid. Een RTE-oordeel 'onzorgvuldig' kan daarmee mogelijk worden voorkomen. ●

Kookclub

Elke tweede dinsdag van de maand kunnen mensen met dementie samen met een naaste genieten van een heerlijk avondje uit. Onder begeleiding kookt, serveert en eet u een heerlijke maaltijd voor een klein bedrag per persoon per avond.

Aanmelden? Bel 015-51 58 100 of mail ocdockvandelft@pietervanforeest.nl

De vergrijzing krijgt een aangrijpend gezicht

Een waardeloos leven vindt ze dit, de 93-jarige Greet Grafhorst uit Linschoten. "Voor mij hoeft het niet. Ik geniet niet meer." Zoals wel vaker komt de realiteit van de vergrijzing pas binnen als ze een gezicht krijgt, aldus de tv-rubriek van Het Parool. Het gezicht van mevrouw Grafhorst bijvoorbeeld, in de eerste van vier afleveringen van 'De toekomst is grijs', een crossmediaal project van omroep Max – er hoort ook een podcast bij.

De doorstroom stopt

De eenzaamheid nekt ouderen die ook nog in de knoop raken op woninggebied, aldus Het Parool. Seniorenwoningen zijn er te weinig, de doorstroom stopt en alleenstaande ouderen zitten in gezinswoningen waarvan ze de trap niet meer zelfstandig op kunnen.

Jongeren met ouderen mengen

Hennie Arend uit Assen is seniorenmakelaar. Ze is fan van het idee om jongeren met ouderen te mengen. Voor haar eigen moeder heeft ze een mantelzorgwoning in haar tuin gezet – ideaal, maar niet voor iedereen. Er moet een duurzamere oplossing komen, de politiek is aan zet en de nood is hoog, schrijft Het Parool: in 2040 is een kwart van Nederland 65-plusser.

Het wordt allemaal nog erger

Angela de Jong schrijft in het AD: "Welkom in Nederland, mensen. Waar we de ouderenzorg tot op het bot hebben uitgekleeft. Waar iedereen zo lang mogelijk thuis moet blijven wonen, want dat vinden we toch allemaal zo'n fijn idee? Zorgpersoneel is er niet, dus jagen we massa's mantelzorgers over de kling. En het wordt allemaal nog erger, want in 2040 is een op de vier Nederlanders 65 of ouder. Het aantal 80-plussers is dan verdubbeld naar 2 miljoen."

Hoe hebben we zo stom kunnen zijn

Nee, vrolijk werd De Jong niet van wat ze woensdagavond zag en hoorde in 'De toekomst is grijs', schrijft ze in het AD. "De nieuwe documentairereeks van Omroep Max op NPO 2 brengt de gevolgen van de aanstormende grijze tsunami in kaart. Het is niet nieuw wat er te berde werd gebracht. Het is al honderd, zo niet duizend keer geschreven in kranten en gezegd op tv. Maar het is helaas zoals een oude wijsgeer al zei: je gaat het pas zien als je het doorhebt. Pas nu de situatie actueel wordt in mijn eigen leven, ga ik me zorgen maken. Pas nu denk ik: hoe hebben we als land zo stom kunnen zijn om de bejaardenhuizen af te schaffen?"

Op hoge leeftijd in eigen huis

Het eerste deel van de reeks ging over huisvesting, aldus NRC: De bejaardenhuizen zijn afgeschaft door het kabinet-Rutte II waardoor mensen tot op hoge leeftijd in hun eigen huis moeten blijven. Zo houden ze niet alleen veel grote huizen bezet, waar jongere mensen naar snakken, ze vergen ook veel van de mantelzorgende familie. De oplossing ligt voor de hand: bejaardenhuizen terug. In Rotterdam, zo meldde het programma, hadden ze dat al stiekem gedaan. Het nieuwe bejaardenhuis heet 'thuiszorgflat'.

Massaal televisie kijken

De ouderen vereenzamen in hun grote huizen, benadrukte het programma volgens NRC. "We zagen Greet, Roelie en Toos het kaartspel Skip-Bo spelen terwijl ze een verontrustend gesprek voerden: „Als ze zeggen: wil je een spuitje hebben, zeg ik ja." Een andere eenzame man vertelde dat hij de hele dag televisie keek: „Poppetjes, bewegingen, geluiden." Ouderen kijken massaal televisie. Dat is dan weer goed nieuws voor de publieke omroep, in het bijzonder voor seniorenomroep MAX."

Terughalen die bejaardenhuizen

"Waarom waren die bejaardenhuizen toch afgeschaft, waar ouderen zorg en aanspraak hebben", is de vraag van de recensent in Trouw. "Ze smeken erom, maar de aflevering gaf geen antwoord. Ik zeg: terughalen die bejaardenhuizen, met wat woningen voor asielzoekers erbij zodat die kunnen inspringen en tegelijk inburgeren. Maar ja, wie ben ik."

Alzheimercafé Delft

Onbegrepen gedrag

Maandag 11 maart 2024

Locatie:
Open
Vesteplein 100
2611 WG Delft

Inloop vanaf 19.00 uur
Programma begin 19.30 uur
Sluiting 21.00 uur

Er is een gratis uitrijkaart voor de parkeergarage aanwezig.

Voor meer informatie:
Alzheimer Nederland, afdeling Delft-Westland-Oostland
Telefoon: 06 - 30 59 46 95
www.alzheimerdwo.nl

Het Alzheimercafé is er voor mensen met dementie en hun naaste omgeving

Alzheimer trefpunt Pijnacker

Wie ben je als mens met dementie?

Bij mij is de diagnose dementie gesteld. Ik voel me soms waardeloos.... Hoe kan ik nog van waarde zijn voor mijn geliefden? En hoe kunnen mijn naasten / mijn omgeving hierbij ondersteunen?

We gaan over dit gevoelige onderwerp in gesprek met Carla Schoonenberg, zij is vertrouwd met het bespreken van levensvragen, als predikant in Pijnacker

Maandag 11 maart 2024

Locatie:
Welzijnscentrum Keizershof,
Floralaan 102,
2643 HD Pijnacker.

Inloop vanaf 19.00 uur
Programma begint om 19.30 uur
en eindigt om 21.00 uur

Voor meer informatie:
Alzheimer Nederland, afdeling Delft-Westland-Oostland
Telefoon: 06 – 20 20 31 11
josita.woesthuis@swop.nl
www.alzheimerdwo.nl

Het Alzheimer trefpunt is er voor mensen met dementie en hun naaste omgeving

Alzheimer café Lansingerland

alzheimer
nederland

alzheimer
café

Het Alzheimercafé is een trefpunt voor mensen die te maken hebben met dementie. Elke 2e woensdag van de maand wordt een bijeenkomst georganiseerd over relevante thema's. De locatie wisselt per maand.

Woensdag 13 maart 2024

Inloop vanaf 19:00, programma 19:30 – 21:00

“De Leeuwerik” – Leeuwerikstraat 2 – Bleiswijk

Leefstijl en dementie

Voor iedereen, dus ook voor mensen met dementie, is het belangrijk om zo lang mogelijk lichamelijk en geestelijk actief te blijven. Een leefstijl coach van Wireless Outdoor Workouts (WOW) vertelt over beweging i.c.m. muziek en de positieve gevolgen die men hiervan ervaart. Ze zal ook WOW Vitaal demonstreren, een nieuwe beweegvorm voor mensen met dementie. Hierbij hoor je via een koptelefoon muziek en instructies, en is er geen afleiding van de omgeving. Dit concept wordt nu ingezet wordt bij diverse zorginstellingen in de regio.

Er is een informatie stand van Alzheimer Nederland aanwezig waar u met al uw vragen terecht kunt. Zie ook www.alzheimer-nederland.nl

Mocht u nog vragen hebben, neem dan tijdens kantooruren contact op met Welzijn Lansingerland, Steunpunt Mantelzorg, 010-5225545.

Alzheimercafé Westland

Vol liefde bij dementie:

ouderenpsycholoog Frans Hoogeveen is
deskundige aan tafel

Van harte welkom

Maandag 18 maart 2024

Voor meer informatie:
j.vandenbeukel-
v.d.akker@alzheimerwilligers.nl
telefoon nr: 06 12864010

Het Alzheimercafé is een trefpunt voor
mensen met dementie en hun naaste
omgeving.

Hof van Heden
Dijkweg 20 te Naaldwijk

aanmelden is niet nodig
Inloop vanaf 19:00 uur
Programma 19:30 uur
Einde programma 21:00 uur

•

Alzheimer Delft - Westland - Oostland

www.alzheimerdwo.nl
<https://www.alzheimer-nederland.nl/regios/dwo>
06 - 30 59 46 95
info@alzheimerdwo.nl

•

De onvergetelijke kookclub

Elke 2e dinsdag van de maand
Van 16.30 - 19.30 uur
Ezelsveldlaan 276 te Delft
Vooraf aanmelden via de mail:
ocdockvandelft@pietervanforeest.nl
of een telefoontje naar: 015 - 51 58 100
€ 7,50 per persoon incl. drie-gangen-diner, een drankje en koffie/thee

Maximaal 10 koppels

•

Alzheimer Trefpunt Pijnacker - Nootdorp

Locatie Pijnacker: Swop Keijzershof
Floralaan 102
2643 HD Pijnacker
Locatie Nootdorp: Huis van Rie
Kon. Wilhelminastraat 5
2631 CW Nootdorp
Elke tweede maandag van de maand, behalve juli en augustus.
Inloop vanaf 19.00 uur,
programma 19.30 – 21.00 uur.
Info: 06 – 20 14 46 10

•

Alzheimer Café Lansingerland

Locatie: ruimte "Ontmoet" in gebouw de Stander
Wilhelminastraat 1a
2661 ET Bergschenhoek
Elke tweede woensdag van de maand,
behalve juli en augustus.
Inloop vanaf 19.00 uur,
Programma 19.30 – 21.00 uur.
Info: 010 – 522 55 45mt naar u toe" organiseert de afdeling
Lansingerland een rondreizend cafe:
Bergschenhoek: "Ontmoet!", Wilhelminastraat 1a.
Bleiswijk: "De Leeuwerik", Leeuwerikstraat 2.
Berkel en Rodenrijs: "Oudelandsehof", Oudelandselaan 226.
Voor meer informatie: Welzijn Lansingerland, 010- 522 55 45
en mantelzorg@welzijnlansingerland.nl

•

Alzheimer Café Westland

Locatie: Hof van Heden
Dijkweg 20
2671 GB Naaldwijk
Elke derde maandag van de maand, behalve juli en augustus.
Inloop vanaf 19.00 uur,
programma 19.30 – 21.00 uur.
Info: 06 – 12 86 40 10

•

Alzheimer Café Delft

Locatie: Bibliotheek OPEN
Vesteplein 100
2611 WG Delft
Elke tweede maandag van de maand, behalve juli en augustus.
inloop vanaf 19.00 uur, programma 19.30 – 21.00 uur.
Info: 06 - 41 86 06 77